

ТЕОРЕТИЧЕН МОДЕЛ ЗА ФОРМИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА ЧУЖДООЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ НА СПЕЦИАЛИСТИ В ОБЛАСТТА НА СПА И УЕЛНЕС УСЛУГИТЕ

Доц. Лейла Димитрова, доц. Лилия Дончева
Национална спортна академия „Васил Левски“

Резюме. Проблемът с качеството на кадрите в туризма е един от най-съществените при сертифицирането на обектите в СПА и уелнес индустрията. Ефективността и ползата от предлаганите продукти до голяма степен зависят от знанията и уменията на лицата, заети в този бранш. Повишаващите се изисквания към езиковата компетентност на специалистите в областта на СПА и уелнес обуславят необходимостта от създаване на съвременен модел за формиране на професионална чуждоезикова компетентност. Целта на настоящата разработка е да предложи някои съвременни подходи за подобряване на чуждоезиковата подготовка по английски и руски език на служителите, работещи в областта на СПА и уелнес услугите. Предложеният от авторите чуждоезиков модел е насочен към създаване на практически навици за употреба на английски и руски език и развиване на базова комуникативна компетентност, необходима за професионалната реализация. Моделът на обучение отговаря както на общите лингвометодически предписания, така и на конкретните изисквания за професионално ориентирано обучение по чужд език за специфични нужди.

Ключови думи: обучение; чужди езици; уелнес и СПА индустрия

1. Въведение

Секторът на СПА услуги е един от най-бързо развиващите се в туристическия бранш у нас. Високият ръст в интереса към всички направления в СПА туризма до голяма степен се дължи на развитието на концепцията за СПА – от първоначалното ѝ значение като място с естествени термални извори, които облекчават симптомите или лекуват дадено заболяване, до цялостно обгрижване на тялото чрез вода (минерална, морска, изворна) и различни видове процедури. Туризмът, големият брой курорти, изобилието от минерални източници и богатото разнообразие от СПА и уелнес процедури, както и конкуренцията между централите от различен тип са само част от фактори-

те, ускоряващи развитието на сектора. По данни на Националния регистър на Министерството на туризма списъкът на регистрираните балнеолечебни, СПА, уелнес и таласотерапевтични центрове към 20.07.2021 г. наброява 161 обекта¹. Проблемът с качеството на кадрите в туризма е един от най-съществените при сертифицирането на обектите като „Медикъл СПА център“, „СПА център“, „Уелнес център“ и „Таласотерапевтичен“ център. Качеството на продукта в тези сфери се формира в резултат на редица условия и фактори, сред които кадровото обезпечаване заема изключително важно място. Ефективността и ползата от предлаганите продукти до голяма степен зависят от знанията и уменията на лицата, предоставящи тези услуги. Според предоставения от Министерството на туризма *Продуктов анализ на сектора „Здравен туризъм“* „...обектите, които развиват и предлагат СПА туризъм в България, срещат проблеми с покриване на задължителните изисквания за професионална и езикова квалификация на персонала, на които трябва да отговарят съгласно Наредба 2/29.01.2016 г. за условията и реда за сертифициране на центрoвете“². Същият продуктов анализ посочва като една от основните заплахи за развитието на СПА и уелнес туризма у нас „недостига по количество и качество на квалифицирани туристически кадри, особено в по-отдалечените от традиционните туристически центрове места“. До същия извод достигат и други проучвания по проблема (Karadjova et al. 2020), в които се твърди, че една от заплахите пред развитието на този бранш у нас е „сравнително ниско ниво от познания по чужд език от страна на кадрите в областта на SPA и Wellness“. Преподаватели по чужди езици (Dimitrova et al. 2021) също подчертават, че чуждоезиковата подготовка е „фундаментална за специализиран персонал в СПА и уелнес бизнеса, за да се гарантира култура на качеството в комплексните услуги“. И в други сектори на туристическия бранш у нас въпросът за чуждоезиковата подготовка на кадрите се приема сериозно и както отбелязва един от водещите изследователи (Minkovska 2022), след направено наблюдение на анимационна дейност и работата на анимационен екип по Българското Черноморие през летния сезон на 2021 г., „при всички предлагани дейности се спазват изискванията за обяснение правилата и критериите за отчитане на резултатите (на няколко езика в зависимост от националността на гостите на хотелския комплекс)...“. Това твърдение се подкрепя и от специалисти в областта на чуждоезиковото обучение, които след сравнителен анализ по данни от научни изследвания на „Галъп интернешънъл“ потвърждават, че „в XXI век чуждоезиковата подготовка на специалисти в нишов туризъм е ключова компетентност“ (Dimitrova et al. 2018). Повишаващите се изисквания към езиковата компетентност на специалистите в областта на СПА и уелнес обуславят необходимостта от създаване на съвременен модел за формиране на професионална чуждоезикова компетентност (Dimitrova et al. 2020). Работодателите търсят интензивно и краткосрочно обучение преди сезонната

натовареност на СПА центровете в летните и зимните курорти. Кадрите се реализират като управители и инструктори в спортни и фитнес центрове, управители, рецепционисти, кинезитерапевти и др. в СПА, уелнес и рекреационни центрове в планинските и черноморските ни курорти, както и в многобройни туристически дестинации от градски тип (Dimitrova 2019).

2. Методология

Цел на разработката е да предложи някои съвременни подходи за подобряване на чуждоезиковата подготовка по английски и руски език на служители, работещи в областта на СПА и уелнес услугите.

Обект са педагогически индикатори, определящи спецификата на преподаване, както следва.

- *Различното стартово ниво на езикова подготовка.* Тук възниква проблемът как да се организира работата в група, сформирана от обучаващи се с различно ниво на чуждоезикова подготовка, и дали това е най-оптималният модел за изучаване на чужд език в съвременната реалност. През последните години нараства броят на хората, които предпочитат да изучават чужд език под формата на индивидуални занимания с частен учител. Много от учещите предпочитат да повишават езиковата си компетентност посредством самообучение с различни видеа и материали в интернет пространството³. Следователно материалите за подготовка на кадри в която и да е професионална сферата на дейност, в случая СПА и уелнес индустрията, трябва да бъдат разработени по начин, позволяващ самостоятелното им изучаване.
- *Недостигът на време.* Изучаването на чужд език е трудоемък процес, изискващ голям процент самостоятелна работа по усвояването и активизацията на лексико-граматическия материал. Спецификата на подготовката на специалистите в областта на СПА и уелнес предполага висока ангажираност, която в някои случаи е само сезонна, а в други – целогодишна. Това, от една страна, възпрепятства редовното посещаване на заниманията по чужд език, а от друга – налага включването на по-гъвкави подходи с използването на множество дигитални ресурси. В тази връзка е много важно да се определи логиката на провеждане на всяко практическо занимание; да се конкретизират задачите и упражненията, които се предлагат за формиране и развиване на речеве навизи и умения. Освен това следва да се подбере лексико-граматически материал от категории и жанрове, съответстващи на дадената професионална реализация на обучаваните, т.е. обучението да бъде тясно специализирано.
- *Липса на специализирани пособия за обучение.* Повечето учебни системи и материали на пазара са насочени към изучаване на общ английски/руски език. Съществуват малко печатни и онлайн издания, чието съдържание включва

английски/руски за специфични цели. С цел оптимизиране на чуждоезиковото обучение – улесняване процеса на възприемане и максимално ефективно и бързо натрупване на езикови знания и умения е необходимо да се разработи система от тясно специализирани материали, насочени приоритетно към заетите в областта на СПА и уелнес индустрията.

Фокусът е предложеният от авторите чуждоезиков модел, който е насочен към създаване на практически навици за употреба на английски и руски език и развиване на базова комуникативна компетентност, необходима за професионалната реализация. Отчитат се реалните възможности за усвояване на материала и се изучават само тези езикови явления, които са необходими и достатъчни за постигане на поставената цел. Затова текстовите материали и упражненията са конструирани така, че да стимулират използването на основни граматични единици и базови термини по специалността. СПА означава не само рехабилитация с минерални или термални води. То включва много други терапии, като таласотерапия, ароматерапия, терапии с термална кал и др. Процедурите по рехабилитация с помощта на минерални води включват бани с минерална вода, подводни терапии, хидромасажи и др. Таласотерапиите са базирани на лечебната сила на морската вода, морските минерали и водораслите и морските треви. Те включват масажни тангенторни вани, душиове, водни масажи с високо налягане, вани със солена вода, както и терапии за тяло с водорасли и морски треви. Ароматерапията е свързана с пълна релаксация посредством естествени есенциални масла, използвани в парните бани и стайте за релаксация в СПА центровете, но много от тях намират приложение и при различни видове масажни техники. Калните находища по черноморското крайбрежие, както и находищата на лечебни глини и луга имат отличен потенциал за провеждане на терапии с термална кал при лечение на различни видове заболявания. Направеното проучване на услугите, предлагани от хотелите в България, получили специално отличие за управление, дизайн и качество на предлаганите СПА услуги за 2022 г. според класацията на Българския съюз по балнеология и СПА туризъм⁴ разкрива, че трите основни вида СПА терапии са *масажи, процедури за лице и терапии за тяло*. Сред многобройните видове масажни терапии откриваме класически масаж, лечебен масаж, аромамасаж с биомасла, масаж с горещи камъни и др. Сред предлаганите таласопроцедури най-предпочитани са хидромасажна вана с аромамасла или морски соли и водорасли, галванична вана, лечебни душиове и др. В съвременните условия чуждоезиковото общуване се превръща в съществен компонент от бъдещата професионална дейност на специалиста в областта на СПА и уелнес. Актуалност придобива практическото овладяване на чуждия език, което намира отражение в преформулиране на целите и съдържанието на професионално ориентираното чуждоезиково обучение. Спецификата на дейността на специалиста в областта на СПА услугите е такава, че негов основен кому-

никативен партньор е клиентът, т.е. професионалното общуване в тази сфера се осъществява в условията на наличие на голям брой въпроси от страна на клиента с цел уточняване и детайлизиране. Познаването на речевата етика, предполагаща употребата на определени етикетни формули, способства за установяването на контакт с клиента, което влияе положително на по-нататъшните взаимоотношения с него. Успехът в подобен тип професионално взаимодействие се постига чрез умението да се взема инициативата в общуването, да се представи професионално интересуващата клиента информация, бързо да се реагира на поставен въпрос, да се дават ясни и изчерпателни отговори, т.е. максимално да се следват принципите на коопериране и вежливост, които са в основата на комуникативния кодекс в областта на СПА услугите. Основният лексикален фонд на специалистите в областта на СПА услугите е представен от думи и изрази, които могат да бъдат обединени в следните субтематични области: СПА център, СПА терапии и процедури, СПА продукти, СПА етикет и др. Служителите в СПА центрове трябва да имат най-малкото базови познания на основните термини, използвани при описание на предлаганите услуги.

3. Резултати

Повечето думи и термини, употребявани в СПА индустрията, са основно с латински, гръцки или английски произход и са директни заемки; рядко се използва превод. Например: Acupressure – акупресура, акупрессура (рус.); Aromatherapy – ароматерапия, ароматерапия (рус.); Essential Oils – есенциални масла, эссенциальные масла (рус.); Massage – масаж, массаж (рус.); Reflexology – рефлексология, рефлексология (рус.); Chemical Peels – химически пийлинг, химический пилинг (рус.); Hipoallergenic – хипоалерген, гипоаллерген (рус.); Thalassotherapy – таласотерапия, таласотерапия (рус.) и др. Това води до проникването както в руски, така и в български език на англоезична терминология, тъй като заимстването е един от основните естествени начини за развиване на всеки език. Т.нар. „англицизми“ представляват думи или изрази, заимствани от английски език, които или са се адаптирали фонетично, ортографично, граматично, морфологично и семантично към нормите на българския език, или са съхранили оригиналния си облик (Dimitrova 2020). Това лесно навежда на мисълта, че англоезичните заимствания ще имат изключително близки, ако не и сходни резултати в двата родствени езика – български и руски. При преподаването на СПА терминология трябва да се наблегне върху преминаването на началното [h] в английски в [г] или [х] в руски език / [x] в български език, както и началното [w] в английски в [у] или [в] в руски / [у] в български език.

Например: *heliotherapy* – *гелиотерапия*, *hyaluronic acid* – *гиалуронова киселина*, *hydromassage* – *гидромасаж* и т.н. Същият процес се наблюдава и при

думи от гръцки, латински или немски произход: *hugieinē* (гр.) – *hygiene* (англ.) – *хигиена*; *harmonia* – *harmony* – *гармония*; както и сложните думи с наставки *hemo-*, *hydro-*, *hypo-*, *helio-*, *hyper-*, които в руски (за разлика от български) преминават в: *гемо-* (*гемоглобин*), *хидро-* (*хидросауна*), *гипо-* (*гипогликемия*), *гелио-* (*гелиотерапия*), *хипер-* (*хипертония*) и др. В български език обаче тези заимствани термини във фонетично отношение са максимално близки до първоизточника. Сравни: *хелиотерапия*, *хиалуронова киселина*, *хидромасаж*, *хигиена*, *хармония*, *хемоглобин* и т.н.

Голямото разнообразие на козметика, непозната по-рано за рускоезичния потребител, е станало причина за заимстване от английски език на думи от типа на: *мейк-ап* (*make up* – грим), *консилер* (*consealer* – коректор), *пиллинг-крем* (*peeling-cream*), *лифтинг-крем* (*lifting-cream*), *вейниш-крем* (*vanish-cream* – крем за свиване на капилярите) и др. Повечето от тези думи са директни заемки от английски език и в българския.

СПА и уелнес терминологията е неделима част от професионалния език на заетите в тази сфера: медицински лица, масажисти, кинезитерапевти, козметици, управители на СПА центрове и др. Тази терминология представлява не само сложна система от заимствания, адаптации и многозначни лексеми, но и обхваща лексикални пластове, свързани с медицината, съвременните технологии, мениджмънта, културата и други аспекти от човешката дейност. Съвкупността от тези термини отразява системата от понятия, значими за организирането и осъществяването на дейността в областта на СПА и уелнес услугите. Спецификата на дадената терминология се състои в това, че тя включва много понятия от медицината, биомеханиката, хигиената, физиологията, биохимията и др., които широко се използват в специализираната литература и професионалното общуване. Все пак най-многобройна е групата на тясно специалните термини, които се използват само в определено значение (свойствени са за конкретни видове услуги и терапии). Те носят най-голяма информативност, тъй като изразяват специфични за една или друга дейност понятия.

Направено интернет проучване на текстове, описващи различни видове СПА процедури, предлагани в различни топ хотели по целия свят, както и на рекламните брошури на някои от тях⁵ ни даде възможност да изведем най-често използваните думи и изрази, използвани в контекста на СПА и уелнес индустрията.

4. Дискусия

Структура и съдържание на теоретичния модел за формиране на професионална чуждоезикова компетентност на специалисти в областта на СПА и уелнес (услуги). За да бъде обучението ефективно, изучаваните теми трябва да бъдат обособени в отделни уроци, всеки от които да съдържа 1) кратък автентичен текст, напр. рекламна брошура на СПА център или описание на

различни видове процедури, заимствани от интернет сайтове на водещи световни уелнес дестинации; 2) примерни фрази, думи и изрази, използвани във всекидневната комуникация; 3) граматични материали за отработване на основни речеви форми.

Примерен текст на английски език за описание на СПА и уелнес център (Forbes 2022):

„Calamigos Guest Ranch and Beach Club is a luxury destination in Malibu that is nestled on 250 acres of ranch land owned and operated by the Gerson family since 1937. The Spa at Calamigos Guest Ranch has a vast array of services for hotel guests, including massages, skincare and body treatments that take a holistic approach to wellness. Many of their services include natural healing elements such as algae, sea salt and crystals. A few of the stand-out services include a Chakra or Reiki massage, as well as the Earth and Sea Scrub. In addition to spa treatments, the resort also offers complimentary yoga and a sound bath every Saturday morning. The Ranch Club restaurant provides a variety of fresh smoothies made to order daily, which are all immunity focused and change seasonally. A guest favorite is the Tropical Golden Milk which includes Pineapple, Banana, Mango, Fresh Ginger, Fresh Turmeric, Cinnamon & Black Pepper with Coconut Milk. The lobby honor bar also has fresh aguas frescas made from locally sourced produce available from 9am – 9pm daily “.

Примерен текст на руски език за описание на СПА и Уелнес център: „В московском Four Seasons находится спа-центр площадью почти 3000 кв.м Amnis Spa включает 14 процедурных кабинетов (в том числе три люкса для пар), зоны оздоровления и релаксации с финской сауной, хамамом, холодными бассейнами, гидромассажными ваннами и душевыми с функцией хромотерапии. В пространстве центра расположены бассейн с панорамной крышей, салон красоты и круглосуточный фитнес-центр. На выбор представлены профессиональные ритуалы для лица и тела на основе премиальной косметики. В спа-центре площадью 3000 кв.м находятся 14 процедурных кабинетов и круглосуточный фитнес-центр. Мы предлагаем комплексный уход за лицом и телом, расслабляющий массаж, массаж горячими камнями, массаж анти-стресс, тайский массаж с маслом, массаж для будущих мам, рефлексология. У нас Вы сможете попробовать и увлажняющую процедуру для чувствительной кожи лица, алмазную дермабразию, лифтинг-уход на основе бустера, разглаживающий и наполняющий уход (табл. 1).

Служителите трябва да имат основни познания по английски или руски език, за да могат да посрещнат клиентите в СПА центъра, да им представят накратко съоръженията на територията на центъра и услугите, които се предлагат. Специализираният персонал с начално ниво на познания по английски или руски език следва да овладее ограничен набор от думи и изрази, както и да наизустят определени езикови конструкции, за да могат да се справят със задълженията си.

Таблица 1. Примерни фрази и изрази за ориентация в СПА центъра

<p>1. Спа центърът предлага разнообразни съвременни съоръжения/услуги. 2. Ще Ви покажа къде са съблекалните/релакс зоната/солната стая. 3. Предлагаме различни видове масажи/процедури/терапии. 4. Препоръчвам Ви да се консултирате с нашите специалисти. 5. Сауната е точно до парната баня. 6. Моля, вземете си душ, преди да ползвате хидромасажната вана/басейна. 7. Центърът предлага лечебни процедури с термална кал/глина/луга/морски тревии/водорасли/есенциални масла. 8. Моля, използвайте хавлии в сауната/парната баня. 9. Може да вземете халат от рецепцията на СПА центъра.</p>	<p>1. The SPA center offers a range of modern facilities/services. 2. I'll show you the changing rooms/relax area/salt room. 3. We offer different kinds of massages/procedures/therapies. 4. I recommend that you consult our specialists. 5. The sauna is next to the steam bath. 6. Please, take a shower before using the jet bath/swimming pool. 7. The center offers health procedures with thermal mud/clay/lye/seaweed/algae/essential oils. 8. Please, sit on a towel in the sauna/steam bath. 9. You can have a bathrobe at the reception desk.</p>	<p>1. СПА центр предлага разнообразни съвременни съоръжения/услуги. 2. Я покажу Вам, где находятся раздевалки/зона отдыха/соляная комната. 3. Мы предлагаем различные виды массажа/процедур/терапии. 4. Рекомендуем Вам проконсультироваться с нашими специалистами. 5. Сауна – рядом с паровой баней. 6. Пожалуйста, примите душ перед использованием гидромассажной ванны/басейна. 7. Центр предлагает лечебные процедуры с термальной грязью/глиной/морскими водорослями/эфирными маслами. 8. Пожалуйста, используйте полотенце в сауне/парной. 9. Вы можете получить халат на ресепшене спа-салона.</p>
--	---	---

СПА центровете са оазис за релаксация и бягство от стреса на ежедневието. Ето защо спокойствието и удовлетворението на клиента са най-важните неща, които всеки СПА център трябва да подsigури. От изключително значение е всеки служител, работещ в сферата на туризма и СПА и уелнес индустрията, да бъде запознат и с етикета и правилата на поведение в спа центъра. Той трябва да може да обясни просто и ясно на всички посетители какви са начините да си направят резервация, и при какви условия могат да я отменят, какви са начините за заплащане на процедурите или условията за ползване на съоръженията на територията на СПА центъра, ако клиентите не са гости на хотела и т.н. (таблица 2).

СПА и уелнес центровете са място за рехабилитация и способстват превенцията или лечението на различни видове заболявания. Повечето процедури благоприятно повлияват възстановяването след оперативна намеса, облекчават хронични и ставни болки, ревматизъм, кожни заболявания и др. Често обаче посетителите не са наясно с възможните противопоказания при използването на някои от услугите. Затова от служителите в тези центрове се

Таблица 2. СПА етикет – примерни фрази и изрази

<ol style="list-style-type: none"> 1. Говорете тихо. 2. Изключете звука на мобилния си телефон. 3. Вземете душ преди процедурата. 4. Молим Ви за това от хигиенни съображения. 5. Направете предварителна резервация. 6. Елате 10 минути преди началото на процедурата. 7. Информирайте ни предварително, ако желаете да отмените резервацията. 8. Изисква се 50% депозит. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Talk quietly. 2. Turn off the sound of your mobile phone. 3. Take a shower before the procedure. 4. We are asking for hygienic purposes. 5. Make reservation in advance. 6. Come 10 minutes before the beginning of the procedure. 7. Inform us in advance if you want to cancel the reservation. 8. 50% deposit is required. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пожалуйста, говорите тише. 2. Отключите звук Вашего мобильного телефона! 3. Примите душ перед процедурой. 4. Просим Вас сделать это из гигиенических соображений. 5. Зарезервируйте свою процедуру. 6. Рекомендуем приходить в салон примерно за 15 минут до начала процедуры. 7. Отменяйте визит как можно раньше. 8. Мы требуем 50% депозита.
--	---	---

изисква да получат информация относно общото здравословно състояние на клиентите, за да могат да предотвратят възможни нежелани последици, както и да им предложат процедури и продукти, които няма да изложат на риск здравето им при наличие на някои заболявания (таблица 3).

Таблица 3. Примерни фрази и изрази за здравословното състояние

<ol style="list-style-type: none"> 1. Уведомете нашите специалисти, ако страдате от някакви заболявания. 2. Имате ли високо кръвно налягане/разширени вени? 3. Тази процедура не се препоръчва за Вас, ако имате проблеми със сърцето/алергии/заболявания на кожата. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inform our specialists if you suffer from any diseases. 2. Do you have high blood pressure/varicose veins? 3. We don't recommend this procedure if you have heart problems/allergies/skin diseases. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сообщите нашим специалистам, если вы страдаете от каких-либо заболеваний. 2. Есть ли у вас высокое кровяное давление / варикозное расширение вен? 3. Эта процедура не рекомендуется, если у вас есть проблемы с сердцем/аллергии/кожные болезни.
---	--	---

Формирането на навици за овладяване на общата и специализираната лексика се осъществява на базата на редица граматически и лексикални упражнения, в които се отработват най-типичните за дадената професионална сфера граматични структури и речеви клишета. Изискват се минимални граматически познания по чуждия език (таблица 4), за да се осъществи ефективна комуникация между служителите в СПА и уелнес центъра и клиентите.

Таблица 4. Основни граматически единици на английски и на руски език, необходими за успешна комуникация

Глаголът "to be"	Предлозите <i>в/на</i> + Винителен и Предложен падеж
Конструкция "there is/are"	<i>Вам (не) надо/нельзя</i> + инфинитив
Глаголът "to have"	<i>У меня есть</i> + Им. падеж
Модални глаголи "can, must, may, would, will"	<i>У меня нет</i> + Род. падеж
Сегашно време "Present Simple Tense"	Свършен и несвършен вид на глагола
Повелително наклонение "Imperative Mood"	Сегашно време – Настоящее время
Страдателен залог (сегашно време)	Повелително наклонение. Императив
"Passive Voice"	<i>Более/самый</i> : Сравнителна и превъзходна степен на прилагателните имена

За да се обясни една СПА процедура, е необходимо да се натрупат езикови познания в следната последователност: описание на характеристиките на процедурата – 1 – 2 изречения, основни ползи от прилагане на процедурата – 3 – 4 изречения и заучаване на около 200 – 300 специфични думи и изрази. Граматическите упражнения, включени в модела на обучение, следва да бъдат разработени по начин, който способства запамятаването на готови речеве конструкции с отделните граматични единици. Упражненията трябва да бъдат базирани на лексиката по съответната тема с цел едновременното усвояване и на терминологията.

Примерни упражнения по английски език. Следвайте модела и съставете подобни изречения с дадените думи:

There is a sauna next to the steam bath. (There is/are)

1. galvanized bath/opposite/the gym
2. swimming pool/next to/the relaxation zone

Please, take a shower before using the swimming pool. (Imperative Mood)

1. inform/in advance/ cancel the reservation
2. turn off/your mobile phone/the sauna

We offer different procedures. (Present Simple Tense, 3rd person, plural)

1. We/recommend/the Hot Stone Massage.
2. We/offer/Body Wraps with algae.

We don't recommend this procedure if you have allergies. (Present Simple Tense – negative)

1. We/ not offer/acupuncture.
2. We/not recommended/this facial therapy

This kind of massage increases circulation. (Present Simple Tense, 3rd person, singular)

1. This procedure/enhance/ the immune system.
2. This kind of therapy/ relieve pain and muscle tension.

You can pay in cash. (Modal Verbs)

1. You/can/pay/by credit card.

2. You/must/leave/a deposit.

This procedure is (not) recommended if you have heart problems. (Passive Voice)

1. This kind of massage/ not recommend/varicose veins.

2. This facial procedure/recommend/acne.

Примерни упражнения по руски език

1. Изберете дума, най-подходяща по смисъл към маркираната: *известный*

а) незнакомый; б) выдающийся; в) фантастический; г) привычный

2. Изберете и поставете най-подходящата по смисъл дума:

У Вас прекрасный СПА-центр. Здесь есть бассейн с термальной водой/
туристическая страховка/номер с полным пансионом?

3. Завършете изреченията по смисъл.

Я слышала, что в Болгарии есть хорошие термальные источники. Моя мама хочет поехать туда для: спорта/пляжного туризма/лечения/занятий спортом.

4. Изберете правилния вариант

Гости отеля хотели бы пойти в СПА-центр/в СПА-центре/ к СПА-центру.

Скажите, пожалуйста, (где/куда/откуда) находится тренажерный зал?

Как называется (это/этот/эта) массаж?

5. Прослушайте фразы и выберите синонимичные.

1. Вы хотите сегодня пойти в бассейн?

(А) Вы часто ходите в бассейн?

(Б) Вы пойдете сегодня в бассейн?

(В) Вы любите ходить в бассейн?

5. Заключение

Анализът на методическата литература и собственият ни преподавателски опит показват, че е необходимо последващо осмисляне на принципите на професионално ориентираното обучение по чужд език в сферата на СПА и уелнес услугите, като следва да се търси съответствие между съдържанието, от една страна, и методите и средствата, използвани в учебния процес, от друга. Основният динамичен процес, характеризиращ развитието на СПА и уелнес терминологията, е заимстването, както и свързаното с него разширяване на функционално-стилистическите и словообразователни възможности на новите думи.

Наличието на голям брой англицизми в българската СПА лексика се смята за оправдано, тъй като то е наложено от необходимостта да се наименуват нови за действителността предмети и явления, от стремежа към интернационализация на термините, към приближаване на нашия език към международните стандарти. При разработването на ефективен теоретичен модел за чуждоезиково обучение на кадри, работещи в областта на СПА и уелнес услугите, трябва да се отчитат следните фактори: ограниченото време, с което обикновено разпо-

лагат обучаваните, липсата на специализирани пособия за обучение, спецификата на развитие на чуждоезикова компетенция в съответната професионална сфера. Предложеният модел на обучение отговаря както на общите лингвотодически предписания, така и на конкретните изисквания за професионално ориентирано обучение по чужд език за специфични нужди. Като учебни stimuli за повтаряне и закрепване на лексиката е удачно да се използват различни ситуационни задачи, инсцениране на диалози със задължително включване на изучаваните думи и граматически конструкции и др.

Благодарности и финансиране

Проект BG05M2OP001-1.001-0001 „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, приоритетна ос 1 „Научни изследвания и технологично развитие“, Процедура BG05M2OP001-1.001 „Строителство и развитие на центрове за върхови постижения“, Компонент 4 „Нови технологии в творческите и развлекателните индустрии“.

БЕЛЕЖКИ/ NOTES

1. Министерство на туризма, 2021. Списък на регистрираните балнеолечебни, СПА, Уелнес и таласотерапевтични центрове. Available at: <https://data.egov.bg/data/resourceView/3be3f18f-6977-44cf-825e-9f950c04279f>.
2. Министерство на туризма, 2016. Здравен туризъм. Продуктов анализ. Available at: (https://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/files/uploads/2019_gg/produktov_analiz_-_zdraven_turizam.pdf).
3. Крумова, В., 2019. Най-добрите методи при учене на чужд език. <https://www.intellect.bg/blog/naj-dobrite-metodi-pri-uchene-na-chuzhd-ezik>; Royal Price, 2022. Как да научите чужд език сами. Самостоятелно изучаване на чужд език. <https://royalprice.ru/bg/obzor-windows/how-to-learn-a-foreign-language-yourself-selfstudy-of-a-foreign-language/>.
4. BUBSPA, 2022 <https://www.bubspa.org/bg/balneotherapy?fbclid=IwAR01TpuY CnhRhw7BP5OwSoFhvnzXG5AUybPxiZK3pk9pxOTUFAMYZTqO-NM>
5. Forbes (online journal), 2022. Available at: <https://www.forbes.com/sites/yolarobert1/2022/05/26/the-best-wellness-destinations-to-visit-this-year/?sh=73a4f34b18a9>.

ЛИТЕРАТУРА

ДИМИТРОВА, Б. и кол., 2018. *Социална значимост на уелнес (Wellness) културата: сравнителен анализ по данни от научни изследвания на „Галъп интернешънъл“ (Gallup International)*. Първо издание. София: Авангард Прима. ISBN 978-619-160-989-5.

- ДИМИТРОВА Б., 2019. *Интелигентни компетенции за нишов туризъм*. София: Изд. Авангард Прима. ISBN 978-619-239-148-5.
- ДИМИТРОВА, Б и кол., 2020. *Динамика на индексите за уелбийнг и участие: сравнителен анализ по световна база данни, съобразно статистически данни от доклади на ООН*. Монография. София: Авангард Прима. ISBN 978-954-718-644-6.
- ДИМИТРОВА, Б. и кол., 2021. *Smart когнитивен инструментариум. Външна оценка на професионални компетенции за кадри в нишов туризъм*. Монография. София: НСА Прес. ISBN 978-954-718-675-0.
- ДИМИТРОВА, Л., 2020. Чуждоезиковите заимствания в съвременната руска спортна лексика. *Orbis Linguarum*, vol.18, no. 1, pp. 23 – 30.
- КАРАДЖОВА, З, и кол., 2020. *Качество на услугите в здравния туризъм (На примера на СПА центрове в България)*. Бургас: Университет „Проф. д-р Асен Златаров“. ISBN 978-619-7559-01-9
- МИНКОВСКА, Г., 2022. Подходи в съвременната туристическа анимация по Българското Черноморие с акцент детско участие. *International Journal Scientific Papers*, vol. 51, no. 1, pp. 199 – 204.

Acknowledgements

The analysis was financially supported by project BG05M2OP001-1.001-0001 Building and developing a Centre of Excellence “Heritage BG”, funded by the Operational Program “Science and Education for Smart Growth”, priority axis 1 “Research and technological development”.

REFERENCES

- DIMITROVA, B., POLIMENOV, M. et al., 2018. *Sotsialna znachimost na uelnes (wellness) kulturata: sravnitelen analiz po dannii ot nauchni izsledvania na Galap interneshanal*. Monografia, pp.89 – 104. Sofia: Avangard. ISBN 978-619-160-989-5. [In Bulgarian].
- DIMITROVA B., 2019. *Inteligentni kompetentsii za Nishov turizum*. Monografia, pp.89–95. Sofia: AvangardPrima. ISBN: 978-619-239-148-5. [In Bulgarian].
- DIMITROVA, B. et al., 2020. *Dinamika na indeksite za uelbiyng i shtastie: sravnitelen analiz po svetovna baza dannii, saobrazno statisticheski dannii ot dokladi na OON*. Monografia. Avangard, parvo izdanie, pp. 39 – 47. Sofia: ISBN: 978-954-718-644-6. [In Bulgarian]
- DIMITROVA, B., IZOV, N. et al., 2021. *Smart когнитивен инструментариум. Външна otsenka na profesionalni kompetentsii za kadri v nishov turizum*, Sofia: NSA Pres. ISBN 978-954-718-675-0. [In Bulgarian].
- DIMITROVA, L., 2020. *Chuzdoezikovite zaimstvaniya v savremennata ruska sportna leksika*. *Orbis Linguarum*, vol. 18, no. 1, pp. 23 – 30.

- KARADJOVA, Z. et al., 2020. *Kachestvoto na uslugite v zdravniya turizum* (Na primera na SPA tsentrovete v Bulgaria). Burgas: University "Prof. Asen Zlatarov". ISBN 978-619-7559-01-9
- MINKOVSKA, G., 2022. Podhodi v suvremennata turistichestka animacija po Bulgarskoto Chernomorie s accent detsko uchastie. *International Journal Scientific Papers*, vol. 51, no. 1, pp. 199 – 204.

THEORETICAL MODEL FOR DEVELOPING PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE IN THE FIELD OF SPA AND WELLNESS SERVICES

Abstract. The issue related to the quality of the employees in tourism is one of the most significant factors for the certification of the places in the SPA and Wellness industry. The efficiency and benefits from the provided products depend to a great extent on the knowledge and skills of the people working in this sphere. The increasing requirements for the language competence of the specialists in SPA and Wellness predetermine the necessity of designing a modern model for building professional foreign language competence. The aim of this study is to suggest some contemporary approaches to improving the language preparation in English and Russian of employees working in the field of SPA and Wellness services. The suggested foreign language model is aimed at creating practical habits for using English and Russian language and developing some basic communicative competence needed for professional realization. The model of education meets both linguistic and methodological guidelines and the peculiar requirements for professionally oriented training in a foreign language for specific purposes.

Keywords: education; foreign languages; Wellness and SPA industry

✉ **Prof. Leyla Dimitrova**

ORCID iD: 0000-0002-1806-9183

Prof. Liliya Doncheva

ORCID iD: 0000-0001-8545-0147

National Sports Academy "Vassil Levski"

1700 Sofia, Bulgaria

E-mail: leyla.dimitrova@nsa.bg;

E-mail: liliya.doncheva@nsa.bg